

Bài học nhân quyền

**Nguyên tắc
viết báo cáo
vi phạm
nhân quyền
để
vận động**

Vũ Quốc Dụng

Nhập đề và Dàn bài

Viết báo cáo về vi phạm nhân quyền để vận động:

- a) Nhân quyền nào?
 - b) Tại sao biết là có vi phạm?
 - c) Vận động là gì?
 - d) Vận động ai? (trách nhiệm, chức năng, khả năng)
 - e) Vận động làm cái gì? (tác động?)
 - f) Tại sao phải viết báo cáo?
 - g) Viết báo cáo như thế nào?
-

1. Vi phạm nhân quyền nào?

- a) Tên nhân quyền đó là gì?
 - b) Chiếu theo điều mấy của văn bản pháp lý nào (quốc gia, quốc tế)? Nguyên văn ra sao?
 - c) Tại sao gọi đó là vi phạm? Thế nào là vi phạm? Mức độ vi phạm?
-

2. Vận động

- a) Vận động là gì?
 - b) Vận động ai? (trách nhiệm, chức năng, khả năng)
 - c) Vận động làm cái gì? (tác động?)
 - d) Phương tiện dùng trong cuộc vận động? (nhân sự, quan hệ, hiểu biết, tài chính, tổ chức)
-

2. Vận động

Cần vận động nhà nước thực hiện 3 nghĩa vụ đối với nhân quyền sau đây:

- a) Nghĩa vụ tôn trọng
 - b) Nghĩa vụ bảo vệ
 - c) Nghĩa vụ làm tròn nhiệm vụ theo giao ước với quốc tế
-

3. Báo cáo

a) Tại sao phải viết báo cáo?

- ☐ Báo cáo là gì?
 - ☐ Báo cáo không lặp lại cái đã có mà phải tạo ra giá trị mới. Một báo cáo tốt sẽ cho đối tác biết khả năng và thái độ làm việc nghiêm chỉnh.
 - ☐ Một báo cáo tốt sẽ giống như cái chìa khóa mở cửa cho cuộc vận động.
-

3. Báo cáo

b) Báo cáo phải dựa trên dữ kiện

- ❑ Thông tin là điều được loan tải - không biết đúng hay sai.
Thí dụ: một chi tiết trong bài báo, một bài viết nặc danh trên blog, một entry trên facebook dùng biệt danh, một tấm ảnh không rõ xuất xứ, một bài bình luận, một tin đồn về một chuyện được nghe kể lại, sự phỏng đoán về một sự việc dựa trên kinh nghiệm bản thân, v.v...
- ❑ Dữ kiện là những thông tin đã được kiểm chứng là đúng.

Thông tin	Dữ kiện (được kiểm chứng bởi)
Tên, họ, tuổi, trú quán	Người vợ
Bị công an đánh	Lời khai nạn nhân, nhân chứng
Thương tích trầm trọng	Hình ảnh, giấy khám bác sĩ
Bị kết án tù	Bản án

3. Báo cáo

Nếu thông tin SAI

- ☐ Kết luận về hồ sơ sẽ sai
- ☐ Người đi vận động sẽ bị mất uy tín
- ☐ Cuộc vận động sẽ bế tắc
- ☐ Nạn nhân sẽ gánh chịu thêm hậu quả

Nếu thông tin KHÔNG CHÍNH XÁC

- ☐ Việc thiết lập hồ sơ bị trì trệ vì phải kiểm chứng lại thông tin
 - ☐ Người đi vận động không đủ tự tin để làm hết sức
 - ☐ Cách thức vận động sẽ không hiệu quả
 - ☐ Nạn nhân sẽ mất niềm tin
-

4. Phẩm chất thông tin

Thông tin phải :

- Trung thực
- Cụ thể
- Chính xác
- Đầy đủ
- Kịp thời

Cần nói rõ **mức khả tín** (chủ quan) đối với những thông tin chưa kiểm chứng được.

Thí dụ báo cáo **chung chung**: một người biểu tình đã bị hành hung dã man.

Thí dụ báo cáo **cụ thể**: Trong cuộc biểu tình ngày 15/9/2013 tại thành phố B, ông Nguyễn Văn Tý đã bị công an mặc sắc phục dùng gậy đánh nhiều lần vào đầu, cổ và hai tay khiến ông ngất xỉu. Trên người ông có những vết bầm và vết thương (xem hình số 1, giấy chứng thương 1).

5. Phẩm chất tác giả

Người bảo vệ nhân quyền nên:

- **Tôn trọng sự thật**
- **Vô tư**
- **Có cái nhìn khách quan**
- **Khả tín với nạn nhân**
- **Bảo mật thông tin cá nhân (dùng uy tín để bảo đảm sự trung thực)**

Báo cáo vi phạm nhân quyền sẽ bị nghi ngờ nếu người ta có cảm tưởng rằng người thực hiện nó thiên vị, chủ quan. Mặt khác người thực hiện hồ sơ nhân quyền không nên đưa ra những hứa hẹn hão huyền về những lợi ích (nếu cần, cũng phải biết mục đích sử dụng thông tin và những việc ngoài khả năng), cũng như không nên cầu thả sử dụng các thông tin cá nhân nhạy cảm hoặc có thể gây nguy hiểm cho nạn nhân hoặc nhân chứng (cần cho biết sẽ bảo mật).

6. Phương pháp thu thập thông tin

- ❑ Việc thu thập thông tin về tình hình nhân quyền cần **một quá trình dài và khó nhọc**.
- ❑ **Cần kiên trì điều tra toàn diện và triệt để** cho đến khi có thể hiểu được vụ việc một cách rõ ràng, hợp lý.
- ❑ Cần tìm **chứng cứ vững chắc**.
- ❑ **Nếu nghi ngờ thì cần tiếp cận nhiều nguồn tin** và kiểm **tra cẩn thận** những thông tin (so sánh với ít nhất 2 nguồn tin độc lập; cẩn thận với nguồn tin cấp 2 và cấp 3).

Nên tránh đưa ra các thông tin:

- Mơ hồ
- Thiếu chính xác
- Chung chung
- Dựa vào tin đồn
- Dựa vào sự võ đoán
- Dựa vào sự hiểu lầm

6. Phương pháp thu thập thông tin

1. Gặp gỡ và phỏng vấn nạn nhân và nhân chứng
 2. Nghiên cứu tài liệu (báo chí, báo cáo, văn bản luật)
 3. Trao đổi với chuyên viên (y khoa, luật khoa, khoa học tự nhiên, khủng hoảng xã hội, ...)
 4. Thực hiện khảo sát (bản khai, phỏng vấn, ...)
 5. Thống kê (website chính quyền, báo cáo quốc gia nộp cho các cơ chế giám sát nhân quyền của LHQ)
 6. Phim, ảnh, bản đồ (cần xin phép chụp ảnh và sử dụng hình ảnh) [một bức ảnh bằng ngàn lời nói]
 7. Ghi âm (cần xin phép khi ghi âm)
-

7. Sản phẩm: Báo Cáo

- ❑ Cần sử dụng các mẫu đơn có sẵn của các cơ chế quốc tế để báo cáo cho đầy đủ;

- ❑ **Nguyên tắc 5W**

Việc gì?	Ai?	Khi nào?	Chỗ nào?	Tại sao?
What?	Who?	When?	Where?	Why?

Việc gì? Vụ việc đã xảy ra một cách chính xác như thế nào? Hãy chia nhỏ vụ việc ra để bạn có thể trả lời chi tiết.

Ai? Có những ai dính líu đến trong vụ này: ai là nạn nhân? Ai là thủ phạm? Ai là các nhân chứng? Ai ra lệnh?

Khi nào? Chuyện xảy ra khi nào? Nếu được, xin ghi các ngày giờ một cách chính xác. Nếu vụ việc vẫn đang tiếp diễn, hãy cho biết nó bắt đầu từ khi nào và đã kéo dài bao lâu. Nếu có một loạt vụ việc nối tiếp xảy ra, hãy ghi tất cả ngày tháng liên hệ.

Ở đâu? Vụ việc xảy ra ở đâu? Xin cho biết càng cụ thể càng tốt. Nếu cần, xin đính kèm bản đồ hoặc chú thích.

Tại sao? Tại sao vụ việc này xảy ra? Trước đó, có những-biến cố nào đã đưa tới vụ việc này? Cung cấp các dữ kiện có thể cho thấy các nguyên nhân gốc của sự việc.

8. Thực tập

1. Hãy áp dụng những điều đã học để viết một báo cáo về việc công an tra tấn để vận động một tổ chức nhân quyền quốc tế giúp đỡ:

- a) Nhân quyền nào? Điều mấy của ICCPR?
 - b) Tổ chức nhân quyền nào? Tổ chức đó có khả năng giúp được cho nạn nhân điều gì? Làm sao để liên lạc với tổ chức đó?
 - c) Có những dự kiện nào cần thu thập và được kiểm chứng với ai?
 - d) Phải làm thế nào để lấy được các thông tin một cách trung thực, cụ thể, chính xác, đầy đủ?
 - e) Người đi lấy thông tin có nên là thân nhân của nạn nhân hay không? có nên hứa hẹn với nạn nhân là họ sẽ được bồi thường thỏa đáng hay không? có nên che giấu mục đích của việc báo cáo hay không? có nên đem chuyện này ra tham khảo ý kiến rộng rãi hay không?
 - f) Viết bản báo cáo dựa theo nguyên tắc 5 W.
 - g) Phân công và thời hạn: ai lấy thông tin? Ai kiểm chứng? Ai tìm bằng chứng? Ai tổng hợp dữ kiện và viết báo cáo? Ai dịch báo cáo? Ai gửi đi? Ai cập nhật? Ai phối hợp công việc? – Tất cả công việc cần có thời hạn.
-

8. Thực tập

2. Lập ra bản câu hỏi dùng để lấy thông tin trong các trường hợp sau đây:
 - a) Một vụ hành hung;
 - b) Một vụ phá nhà;
 - c) Một vụ bắt người;
 - d) Một tù nhân chính trị;
 - e) Một vụ giải tán hội họp/cầu nguyện.
 3. Thực tập nghe báo cáo: Một viên chức của LHQ đặt những câu hỏi về bản báo cáo do một tổ chức nhân quyền cung cấp.
-